

PROGRAM ERASMUS ORAZ INNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA STUDIÓW ZA GRANICĄ

Co do zasady, finansowanie studiów za granicą umożliwiają programy unijne, ujęte w programie „Uczenie się przez całe życie” (Lifelong Learning Programme – <http://www.llp.org.pl/>).

Program ten składa się z następujących komponentów :

- COMENIUS - przeznaczony dla szkół,
- ERASMUS – przeznaczony dla szkół wyższych,
- LEONARDO DA VINCI – służy osobom, które chcą skorzystać z dofinansowania wstępnego kształcenia zawodowego,
- GRUNDTVIG – pomaga osobom uczącym – nauczycielom, trenerom.

Erasmus jest programem wspierającym „mobilność” – czyli m.in. międzynarodową wymianę studentów. Stypendia Erasmusa przeznaczone są na dofinansowanie wyjazdów studentów na część studiów do partnerskich uczelni w innych krajach biorących udział w programie.

Okres studiów w uczelni zagranicznej może trwać maksymalnie do jednego roku i musi być zaliczony przez uczelnię macierzystą jako „odpowiednik” danego semestru czy roku w tej uczelni.

Warunkiem jest, aby uczelnia macierzysta uczestniczyła w Erasmusie i miała podpisana umowę o wymianie. Drugim koniecznym warunkiem jest pomyślne przejście rekrutacji na wyjazd zorganizowanej w macierzystej uczelni.

Większość uczelni ma także jedną, ogólnouczelnianą jednostkę koordynującą wymiany np.:

- UAM w Poznaniu <http://old.amu.edu.pl/erasmus/>,
- Politechnice Poznańskiej <http://info.put.poznan.pl/erasmus/2009/05/28/30>,
- Uniwersytecie Ekonomicznym w Poznaniu <http://www.ue.poznan.pl/uczelnia/wspolpraca-z-zagranica/erasmus-11407/>,
- Uniwersytecie Przyrodniczym w Poznaniu <http://www.up.poznan.pl/erasmus/>
- AWF w Poznaniu http://wzz.awf.poznan.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=48:epspl&catid=1:latest-news&Itemid=54.

O programie¹

Program Erasmus powstał w 1987 roku jako program wymiany studentów. Polska bierze udział w programie od 1998 roku. Głównym celem jest rozwijanie międzynarodowej współpracy między uczelniami. Jest to sztandarowy europejski program o charakterze edukacyjno-szkoleniowym na rzecz mobilności i współpracy w szkolnictwie wyższym.

Kraje uczestniczące w programie to 27 państw Unii Europejskiej plus 2 kraje kandydujące, czyli Chorwacja i Turcja oraz 4 kraje Europejskiego Obszaru Gospodarczego: Islandia, Lichtenstein, Norwegia i Szwajcaria.

Dokumentem uprawniającym szkoły wyższe (oraz instytuty PAN prowadzące studia doktoranckie) do udziału w programie Erasmus jest *Karta Uczelni Erasmusa* (Erasmus University Charter), nadawana przez Komisję Europejską. Jest to rodzaj certyfikatu umożliwiający uczelni ubieganie się o fundusze na konkretne działania przewidziane w programie.

Instytucje uprawnione do udziału w programie muszą prowadzić studia I/II/III stopnia, zaliczają się do nich: uczelnie publiczne, uczelnie niepubliczne wpisane do rejestru prowadzonego przez MNiSW, od roku 2008 - instytuty PAN posiadające osobowość prawną oraz prowadzące studia doktoranckie, uczelnie posiadające standardową Kartę Uczelni Erasmusa chcące wnioskować o Kartę rozszerzoną. Aktualne informacje na temat ubiegania się o Kartę Uczelni Erasmusa są dostępne na stronie Agencji Wykonawczej² - the Education, Audiovisual and Culture Executive Agency (EACEA, Executive Agency).

Statystyki

Liczba uczelni współpracujących z programem Erasmus ciągle rośnie. Porównując statystyki z początku wymiany w Polsce w 1998 roku było 46 uczelni posiadających Kartę Uczelni

¹ Strona główna programu ERASMUS <http://www.erasmus.org.pl/>

Erasmusa. W 2012 roku uczelni takich jest już 315. W 2011 roku na wymianę wyjechało za granicę ponad 14 tysięcy osób. Według ostatnich danych, w roku 2009/2010 najczęściej studentów wyjechało na stypendia z uczelni z Hiszpanii i tym samym tam zostało przyjętych najczęściej zagranicznych studentów. Jeżeli chodzi o Polskę, najczęściej studentów otrzymało stypendia na wyjazd w ramach Erasmusa z Uniwersytetu Warszawskiego (1117 studentów), następnie z Uniwersytetu Jagiellońskiego (783). Na trzecim miejscu uplasował się Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, tam liczba studentów którzy wyjechali na wymianę wyniosła 775³.

Uczelnie prowadzące wymianę studentów lub pracowników mogą uzyskać dofinansowanie na działania związane z organizacją wymiany, np. na promocję wymiany, przygotowanie (organizacyjne, językowe) wyjeżdżających studentów i pracowników, opiekę nad studentami przyjeżdżającymi z zagranicy, w tym np. kursy języka polskiego, programy "integracyjne" itp.

Wymiana studentów w Erasmusie obejmuje: wyjazdy na część studiów – do zagranicznej uczelni, wyjazdy na praktykę – do zagranicznego przedsiębiorstwa, instytucji lub organizacji. Uczelnia lub inna instytucja, do której wyjeżdża student, musi współpracować z jego uczelnią macierzystą. Studenci mają ponadto możliwość skorzystania z współpracy międzynarodowej poprzez uczestnictwo w kursach intensywnych Erasmusa oraz uczęszczanie na zajęcia prowadzone przez zagranicznych wykładowców i specjalistów.

Warunki uczestnictwa

Aby ubiegać się o wyjazd w programie Erasmus, należy spełniać następujące warunki: studiować na uczelni, która posiada Kartę Uczelni Erasmusa i prowadzi wymianę studentów, być zarejestrowanym na studiach licencjackich, inżynierskich, magisterskich albo doktoranckich.

Przed wyjazdem stypendysta musi podpisać w uczelni dwa podstawowe dokumenty obowiązujące w programie Erasmus: Porozumienie o programie zajęć (ang. Learning Agreement) oraz umowę dotyczącą wyjazdu i przyznania stypendium.

O wyjazd na część studiów lub praktykę, można się ubiegać tylko w macierzystej uczelni. To uczelnie wnioskują o fundusze na wyjazdy studentów, prowadzą rekrutację kandydatów, organizują wyjazdy i wypłacają stypendia. Rekrutacja kandydatów odbywa się w roku akademickim poprzedzającym wyjazd, przeważnie wczesną wiosną.

² http://eacea.ec.europa.eu/llp/erasmus/erasmus_en.php

³ <http://www.erasmus.org.pl/sites/erasmus.org.pl/files/Erasmusowe%20rankingi%20uczelni.pdf>

Kryteria kandydata

Podstawowymi kryteriami brany pod uwagę są wyniki w nauce (średnia ocen) i znajomość języka obcego, w jakim prowadzone będą zajęcia za granicą. Są to kryteria ustalone w zasadach programu Erasmus. Uczelnia może przyjąć także dodatkowe kryteria, np. aktywny udział w życiu uczelni, osiągnięcia naukowe, artystyczne itp. Szczegółowe zasady rekrutacji oraz kryteria oceny kandydatów są ustalane i ogłaszane przez poszczególne uczelnie.

Znajomość języka obcego jest bardzo ważna, dlatego w ramach programu Erasmus prowadzone są kursy języka obcego, są one bezpłatne lub po niższej cenie, oferowane przez uczelnie przyjmującą. Dla języków mniej znanych są przygotowywane specjalne kursy EILC - Erasmus Intensive Language Courses, są one całkowicie bezpłatnie.

Pobyt za granicą w ramach Erasmusa może trwać od 3 do 12 miesięcy. Uczelnie wysyłają studentów na okres, który łatwo jest zaliczyć, np. jeden semestr. Pobyt nie może wykroczyć poza jeden, ten sam rok akademicki. W ramach Erasmusa można tylko raz wyjechać na studia i raz na praktykę. W ramach programu Erasmus możliwe jest przedłużenie pobytu w uczelni partnerskiej ale tylko w obrębie jednego roku akademickiego. Nie można przedłużyć pobytu na kolejny rok akademicki, nawet bez otrzymania stypendium. Aby przedłużyć pobyt o kolejne miesiące w ramach tego samego roku akademickiego należy uzyskać zgodę uczelni goszczącej i macierzystej, uzgodnić *Porozumienie o programie zajęć* na kolejny okres i podpisać stosowny aneks do umowy z uczelnią macierzystą.

Stypendysta Erasmusa jest zwolniony z opłat za studia i egzaminy w uczelni zagranicznej, z wyjątkiem standardowych opłat ponoszonych przez wszystkich studentów, np. za wydanie legitymacji, obowiązkowe ubezpieczenie itp. Jeżeli przysługuje danemu studentowi stypendium krajowe (np. socjalne lub za dobre wyniki w nauce), to będzie je otrzymywał również w czasie studiów za granicą.

Wyjeżdżający studenci otrzymują stypendium, dofinansowanie przeznaczone na pokrycie części kosztów podróży i pobytu w innym kraju. Jego wysokość może być różna w poszczególnych latach i uczelniach, ale szkoły wyższe muszą przestrzegać progów określonych przez Komisję Europejską i Narodową Agencję. Zasady przyznawania stypendium muszą być przejrzyste.

Wyjazd na praktyki

Jest to nowe działanie w ramach programu Unii Europejskiej Lifelong Learning Programme – Erasmus, które weszło w życie od lipca 2007 roku.

Na praktykę studencką w ramach programu Erasmus można wyjechać do zagranicznego przedsiębiorstwa/firmy, placówki naukowo-badawczej, organizacji non-profit lub do innej instytucji (jednostki administracji państwowej, muzea, biblioteki, szpitale itp.), która zgodziła się przyjąć na praktykę w ramach Erasmusa i podpisała dokument „Porozumienie o programie praktyki” (*Training Agreement*). Co ważne, nie można odbywać praktyk w instytucjach unijnych, w instytucjach odpowiedzialnych za zarządzanie unijnymi programami, ani w polskich placówkach dyplomatycznych za granicą.

Wyjazdy na praktyki mogą być organizowane bezpośrednio przez uczelnie albo konsorcjum, w którego skład poza uczelniami wchodzi również instytucje pozaakademickie posiadające osobowość prawną w Polsce i którego członkowie zawierają porozumienie w celu pozyskania miejsc do odbywania zagranicznej praktyki dla swoich studentów.

Instytucja, w której student będzie odbywać praktykę musi znajdować się w kraju uczestniczącym w programie Erasmus (poza Szwajcarią). Praktyka powinna być związana z dziedziną, jaką się studiuje. Będzie ona stanowiła integralną część programu studiów lub umożliwiała zdobycie dodatkowych kompetencji i umiejętności.

Nabór kandydatów na wyjazd prowadzi uczelnia. W przypadku braku podpisanych umów z przedsiębiorcami, u których praktyki te mogłyby się odbywać, osoby chętne do wzięcia udziału w praktykach powinny same nawiązać kontakt z potencjalnym praktyko dawcą. Po zapoznaniu się z zasadami rekrutacji obowiązującymi na uczelni w danym roku akademickim należy złożyć wymagane przez uczelnię dokumenty w wyznaczonym terminie i zgłosić się na rozmowę kwalifikacyjną. Wcześniejszy udział w programie Erasmus nie dyskwalifikuje studenta przy rekrutacji na wyjazd na praktykę. Rekrutacja na wyjazd odbywa się w roku akademickim poprzedzającym wyjazd.

Podstawowym kryterium oceny kandydatów jest znajomość języka kraju, w którym odbędzie się praktyka. Aby ubiegać się o wyjazd na praktykę Erasmusa musisz znać dany język obcy w takim stopniu, aby móc brać aktywny udział w działalności zagranicznej instytucji. Uczelnia może przyjąć też dodatkowe kryteria, np. aktywność na uczelni, motywację itp. Pewne kryteria może także określić instytucja przyjmująca na praktyki.

Przed wyjazdem należy podpisać umowę na realizację wyjazdu w celu odbycia praktyki (*Placement contract*) i Porozumienie o programie praktyki (wspomniany już *Training Agreement*). Praktykant musi również zapoznać się z dokumentem „Karta Jakości Praktyki Erasmusa” (*Quality Commitment*), który określa jego obowiązki.

Każdy stypendysta Erasmusa jest zobowiązany ubezpieczyć się przed wyjazdem od następstw nieszczęśliwych wypadków oraz uzyskać odpowiednie ubezpieczenie zdrowotne. Podstawowe ubezpieczenie zdrowotne gwarantuje Europejska Karta Ubezpieczenia Zdrowotnego wydawana przez NFZ.

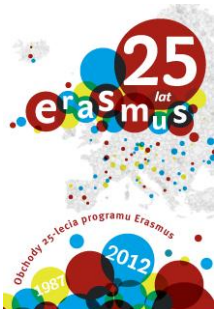
Zakwalifikowany student otrzymuje finansowanie z funduszy europejskich. Stawki stypendialne ustala uczelnia macierzysta według kryteriów ustalonych przez Agencję Narodową programu Erasmus. Zgodnie z zasadami programu Erasmus instytucja przyjmująca Cię na praktykę może, ale nie musi wypłacać Ci wynagrodzenia. Sprawę tę reguluje odrębna umowa między studentem a przedsiębiorstwem przyjmującym go na praktykę.

Jeżeli za granicą studentowi przydarzy się poważny wypadek, albo ciężko się rozchoruje, ma możliwość skrócenia pobytu z powodu tzw. "siły wyższej". W takiej sytuacji należy natychmiast skontaktować się z macierzystą uczelnią. W pozostałych przypadkach należy wywiązać się z terminarza odbywania praktyki zawartego w umowie.

Przedłużenie pobytu w instytucji przyjmującej w ramach programu Erasmus jest możliwe tylko w obrębie jednego roku akademickiego. Aby przedłużyć pobyt o kolejne miesiące w ramach tego samego roku akademickiego należy uzyskać zgodę instytucji przyjmującej i swojej uczelni, uzgodnić "Porozumienie o programie praktyki" na kolejny okres i podpisać stosowny aneks do umowy z uczelnią macierzystą i instytucją przyjmującą. Okres trwania praktyki to min. 3 do max. 12 miesięcy - w ramach jednego, tego samego, roku akademickiego, w terminie od 1 lipca do 30 września roku następnego. Po powrocie z wyjazdu każdy student jest zobowiązany do wypełnienia ankiety stypendysty Erasmusa, napisania sprawozdania z wyjazdu oraz dostarczenia potwierdzenia odbytych praktyk od swojego pracodawcy⁴.

Studenci niepełnosprawni

Na wyjazd w ramach programu Erasmus mają szansę również osoby niepełnosprawne. Biorą oni udział w rekrutacji na tych samych zasadach co pozostali studenci. Powinni oni spełniać kryteria stawiane przed kandydatami, w tym dwa podstawowe: mieć dobre wyniki w nauce i znać język, w jakim będą prowadzone zajęcia na uczelni zagranicznej. Zakwalifikowani na wyjazd studenci z orzeczonym stopniem niesprawności mogą ubiegać się o dodatkowe wsparcie w swojej uczelni lub Narodowej Agencji, np. podwyższenia stypendium o określonych problemach zdrowotnych.

Obchody 25-lecia Programu Erasmus

Międzynarodowy program współpracy między europejskimi uczelniami w 2012 roku obchodzi swoje 25-lecie istnienia. W tym czasie ponad 3 miliony studentów z Europy skorzystało z możliwości odbycia części studiów za granicą.

Obchody 25 rocznicy Erasmusa zostały objęte w Polsce honorowym patronatem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Do akcji aktywnie zaangażowały się różne podmioty, m.in. Komisja Europejska, Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, instytucje publiczne, szkoły wyższe, organizacje i stowarzyszenia studenckie. Wydarzenia prowadzone na poziomie ogólnopolskim objęte są spójną klamrą promocyjną i komunikacyjną przez Fundację Rozwoju Systemu Edukacji— Narodową Agencję Programu „Uczenie się przez całe życie”, głównego organizatora obchodów w Polsce.

Celem obchodów 25lecia programu Erasmus jest upowszechnienie dotychczasowych osiągnięć, oraz ukazanie znaczenia programu dla rozwoju bardziej zintegrowanego społeczeństwa europejskiego i wzrostu konkurencyjności młodych Europejczyków na rynku pracy. Obchody mają również posłużyć jako możliwość wymiany doświadczeń między uczelniami, pracownikami naukowymi i studentami, jak również przyczynić się do jeszcze szerszej promocji programu Erasmus w Polsce⁵.

Stypendia na dłuższe okresy nauki za granicą

Stypendia na dłuższe okresy nauki wynikają głównie z porozumień dwustronnych pomiędzy państwami członkowskimi. Dlatego szukając informacji na temat dofinansowania całych studiów za granicą najlepiej rozpocząć od odwiedzenia strony ambasady państwa, na terenie którego jesteśmy zainteresowani studiowaniem.

Niestety, większość stypendiów długoterminowych - wspierających utrzymanie w danym kraju, przeznaczona jest dla studentów-obywateli kraju przyjmującego.

W dyrektywie 2004/38/WE wyraźnie wyłącza się z zasady równego traktowania stypendia i pożyczki na pokrycie kosztów utrzymania. Oznacza to, że państwa członkowskie nie są zobowiązane do objęcia przyznawaniem stypendiów i udzielaniem pożyczek na pokrycie kosztów utrzymania również studentów z innego państwa członkowskiego, chyba że mieszkali oni w takich państwach przez określony czas. Jeżeli jednak student po pięcioletnim pobycie uzyskał prawo do stałego pobytu, ma dokładnie takie same prawa jak student

⁴ <http://www.erasmus.org.pl/strefa-studenta/wyjazdy-na-praktyke>

⁵ <http://konferencje.frse.org.pl/erasmus25>

lokalny. Więcej o swoich prawach w tym zakresie można przeczytać w dokumencie "Move up" http://ec.europa.eu/education/pub/pdf/higher/move_pl.pdf

Jeśli ma się dobre wyniki w nauce, i chciałoby się poszukać alternatywy, warto zorientować się w możliwościach uzyskania stypendium czy grantu indywidualnego - stypendiów przeznaczonych dla wybitnych studentów i doktorantów polskich uczelni oraz grantów mających charakter projektowy. Pierwszy krok, w poszukiwaniu informacji na temat stypendiów zagranicznych i innych wielu ciekawych projektów to strona Biuro Uznawalności Wykształcenia i Wymiany Międzynarodowej <http://www.buwiwm.edu.pl/wym/index.htm>

Strony UE dotyczące nauki i stypendiów za granicą

- **Portal PLOTEUS** <http://ec.europa.eu/ploteus/home.jsp?language=pl> - to portal o Możliwościach Kształcenia w Europie. Znajdują się na nim informacje dotyczące m.in. systemów edukacyjnych w poszczególnych krajach, wymian i stypendiów, czy informacji przydatnych przy przeprowadzce do innego kraju.
- **Strona KE** http://ec.europa.eu/education/study-in-europe/index_en.html - na stronie znajdują się informacje na temat studiowania w Europie, dostępne programy, kursy czy stypendia oraz systemy edukacyjne europejskich państw.
- **Portal Eurydice** <http://www.eurydice.org/pl/>;
http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/index_en.php - informuje o systemach edukacyjnych państw europejskich; Euridice to sieć informacji o edukacji, która zwiększa współpracę w edukacji poprzez ukazywanie systemów i polityki edukacyjnej państw.
- **Portal ENIC-NARIC** <http://www.enic-naric.net/index.aspx?c=Poland> - ENIC to sieć dostarczająca informacji na temat uznawania zagranicznych dyplomów i kwalifikacji, możliwości nauki za granicą oraz doradzająca na temat praktycznych kwestii związanych z mobilnością; NARIC to sieć krajowych ośrodków informacyjnych o uznawalności wykształcenia; na stronie dostępne są informacje na temat systemów szkolnictwa oraz centrów informacyjnych w każdym z krajów UE.
- **Portal Twoja Europa** http://europa.eu/youreurope/citizens/index_pl.htm - na portalu znajdują się informacje o prawach i możliwościach obywateli europejskich chcących pracować lub studiować w innym kraju UE. W części „Edukacja i młodzież” (http://europa.eu/youreurope/citizens/education/index_pl.htm) znajdują się informacje dotyczące szkół, uniwersytetów, praktyk, naukowców, wolontariat.
- **Sieć EURODESK** <http://www.eurodesk.pl/> - Eurodesk to sieć działająca w 31 krajach europejskich i program skierowany do młodzieży, osób pracujących z młodzieżą i organizacji młodzieżowych, wspierany przez KE i MEN. W portalu znajdują się informacje na temat studiowanie, pracy oraz wolontariacie w krajach UE.

- **Europejski Portal Młodzieżowy** http://europa.eu/youth/studying/index_eu_pl.html - oferuje informacje potrzebne młodym ludziom zainteresowanym nauką lub pracą w innym kraju. Informacje podzielone są na 8 głównych kategorii: nauka, praca, wolontariat / wymiany, Twoje prawa, portale dla młodzieży, informacje o Europie, działalność obywatelska, Europa w podróży.

Inne źródła informacji, gdy szuka się pomysłu na siebie

(podane strony nie są stronami sygnowanymi przez KE a Punkt ED – Poznań nie ponosi odpowiedzialności za ich treści ani nie jest w żaden sposób związany z ich autorami):

- **Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego** <http://www.nauka.gov.pl/strona-glowna/> - sekcja *Dla studentów* poświęcona systemowi szkolnictwa wyższego, mobilności akademickiej i zawodowej, uznawaniu kształcenia itp.
- **Fundacja Kościuszki** <http://www.thekf.org/scholarships/about/> - informacje dotyczące stypendium Kościuszki, wyjazdów na wymiany do Stanów Zjednoczonych.
- **Fundacja Crescendum Est – Polonia** http://crescendumest.pl/index.php?option=com_content&view=section&layout=blog&id=15&Itemid=59 – zasady przyznawania stypendium fundacji na studia na najlepszych zagranicznych uczelniach.
- **Polsko-Amerykańska Komisja Fulbrighta** <http://www.fulbright.edu.pl/> - Polski Program Fulbright jest największy w Europie Centralnej i Wschodniej, stanowiąc jednocześnie najbardziej prestiżową w naszym kraju ofertę wymiany naukowej pomiędzy USA i Polską.
- **Fundacja na Rzecz Nauki Polskiej** <http://www.fnp.org.pl/> - fundacja wspiera naukę poprzez przyznawanie indywidualnych nagród i stypendiów dla naukowców, przyznawanie subwencji na modernizację warsztatów naukowych i ochronę zbiorów naukowych czy przyznawanie subwencji na wdrażanie osiągnięć naukowych do praktyki gospodarczej.
- **Portal** <http://www.scholarshipportal.eu/#basic> – wyszukiwarka stypendiów na każdym poziomie nauki w wielu państwach świata.

Przygotował: Punkt Informacyjny Europe Direct – Poznań
Projekt współfinansowany ze środków Komisji Europejskiej

